

טיוטת תיקון תקנות ניירות ערך להערות הציבור

בהתאם לאישור מליאת הרשות מיום 24 במאי 2009

הערות ותגובות לתקבלנה עד יום 25 ביוני 2009

אנשי קשר:

רו"ח נבו ברנר, עו"ד אוריה שילוני, איתי רנד

טל: 02-6556444, פקס: 02-6513160

רשות ניירות ערך

תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים) (תיקון), התשס"ט-2009

הצעת החלטה

1. להמליץ לשר האוצר לאשר את ההצעה לתיקון תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים) (תיקון), התשס"ט-2009, לאחר פרסומה במשך 30 ימים באתר הרשות, לצורך קבלת הערות הציבור.
2. מצ"ב נוסח התקנות המוצע וההסברים לו.

19/05/2009
נבו ברנר
איתי רנד
אוריה שילוני

רשות ניירות ערך

תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים) (תיקון), התשס"ט-2009

דברי הסבר

1. רקע

ביום 12 בדצמבר 2006 הוגש דוח הוועדה לבחינת קוד ממשל תאגידי בישראל (להלן – דוח גושן) ליו"ר רשות ניירות ערך. בין השאר, ועל רקע חקיקת Sarbanes-Oxley Act of 2002 (SOX) בארצות הברית, המליץ דוח גושן לאמץ באופן חלקי, ותוך ביצוע התאמות, את הוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק האמריקני. בהתאם לסעיף 302 נדרש כי במסגרת כל דוח שנתי או רבעוני תימסר הצהרה חתומה על ידי המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של התאגיד, בה יצהירו כי הם בחנו את הדוחות הכספיים, לא נכלל בהם פרט מטעה, וכי הדוחות משקפים את המצב הכספי של החברה. בהתאם לסעיף 404 לאותו חוק נקבעה החובה להעריך את אפקטיביות הבקורות והנהלים, הן לגבי תפעול החברה והן לגבי הגילוי הנדרש בדוחות.

לצורך כך, נדרשת הנהלת התאגיד לקבוע בקרה פנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי, שתשקף את מכלול הבקורות והנהלים אשר נועדו לספק בטחון סביר בהתייחס למהימנות הדיווח הכספי ולהכנת הדוחות הכספיים, בהתאם להוראות הדין, ולהבטיח כי מידע שהתאגיד נדרש לגלות בדוחות שהוא מפרסם על פי הוראות הדין, נאסף, מעובד, מסוכם ומדווח במועד ובמתכונת הקבועים בדין.

ביחס לסעיף 302, המליץ דוח גושן לקבוע דרישה דומה במהותה, לפיה בדוחות התקופתיים והרבעוניים של תאגידי מדווחים תיכלל הצהרת מנהלים בדבר נכונות הדוחות והמידע הגלום בהם. בהתאם להמלצות, ייכללו בהצהרת המנהלים כל אלה: הצהרה בדבר נאותות הדוחות; הצהרה בדבר קביעת וקיום בקורות ונהלים הקשורים לדיווח הכספי ולדרישות הגילוי; הצהרה כי האפקטיביות של הבקורות והנהלים כאמור הינה נאותה, וכי ניתן גילוי מפורט לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולועדת הביקורת של התאגיד על מכלול הממצאים של הבקרה הפנימית. ההצהרה תיחתם באופן אישי ובנפרד על ידי המנהל הכללי ועל ידי נושא המשרה הבכיר בתחום הכספים של התאגיד. כן נדרש כי להצהרת המנהלים יצורף דוח של רואה חשבון לגבי נאותות המצגים בדוחות. עוד הומלץ כי תאגיד שלא יצרף הצהרת מנהלים ודוח רואה חשבון כאמור, יחשב כמי שלא הגיש דוחות כספיים מבוקרים כדין.

יחד עם זאת, ובשונה מסעיף 302 האמור, המלצות דוח גושן לעניין הצהרת המנהלים הן למקד את ההצהרה על בקורות הדיווח ולא על בקורות התפעול בתאגיד; לא לכלול במסגרת ההצהרה דרישה

-טיוטה להערות הציבור-

לגילוי בדוח של כל שינוי בבקרה הפנימית על דיווח כספי שאירע בתאגיד בתקופת הדוח; להחיל את ההצהרה גם ביחס לאפקטיביות הבקורות ולא רק לעצם קיומן הפורמאלי.

ביחס לסעיף 404 ל-SOX, המליץ דוח גושן על אימוץ חלקי בלבד, שיתמקד בבקורות על הדיווח ולא בבקורות התפעול. זאת לנוכח הביקורות שנמתחו בהתייחס להוראות סעיף 404, בהיותן משיתות עלויות גבוהות על החברות, מצריכות השקעת תשומות זמן וכוח אדם ניכרות ומכבידות מאוד על החברות בכלל ועל חברות קטנות בפרט. כמו כן, ומטעמים דומים, המליץ דוח גושן שלא להתבסס על עקרונות מודל COSO כפי שנדרש בסעיף 404 האמור.

בפברואר 2008 פורסמה להערות ציבור הצעת משרד המשפטים לתיקון תקנות החברות (הוראות ותנאים לעניין הליך אישור הדוחות הכספיים), התשס"ח-2008 (להלן – ההצעה לתיקון תקנות החברות) אשר נוסחה בשיתוף עם רשות ניירות ערך. במסגרת הצעה זו ובהתאם להמלצות דוח גושן, הוצע לאמץ את מודל הצהרת המנהלים הקבוע בדין האמריקני. כן הוצע, כי במקרים בהם הבקרה הפנימית של החברה נמצאה כלא נאותה, לא ניתן יהיה לאשר את הדוחות ולא ניתן יהיה לנסות להוכיח כי הדוחות מהימנים, למרות הליקויים שהתגלו בבקרה הפנימית.

התיקון המוצע, נושא נייר זה, נועד להחליף את ההצעה לתיקון תקנות החברות, בהסדר דומה במהותו שיעוגן בתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970, ואשר ישקף את המלצות ועדת גושן כפי שהובאו לעיל.

אף כי המלצות הוועדה נוגעות לכללי ממשל תאגידי, המעוגנים בחוק החברות התשנ"ט-1999 ובתקנות מכוחו, נראה כי נכון לעגן את התיקון המוצע, העוסק בהוראות גילוי ודיווח כספי ובבקורות עליהם, דווקא במסגרת התקנות מכוח חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. כך יחול התיקון על כלל התאגידים המדווחים, ולא על חברות ציבוריות בלבד¹.

לפיכך, ולשם יישום המלצות ועדת גושן, מוצע להלן נוסח תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים) (תיקון), התשס"ט-2009. על פי התיקון המוצע, תאגידים מדווחים יחויבו בהגשת דוח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית. לדוח זה יצורפו חוות דעת של רו"ח המבקר לגבי אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי. כן תצורף לדוח הצהרת המנהלים, אשר תתייחס אף היא לנאותות הדוחות אותם הגיש התאגיד².

כאמור, מוצע להחיל את תיקון התקנות על כלל התאגידים המדווחים, ולא על חברות ציבוריות בלבד. הגם שתאגיד מדווח אשר אינו חברה ציבורית אינו מחויב בדרישות ממשל תאגידי (כגון מינוי ועדת ביקורת, מינוי מבקר פנים וכדומה), הרי שדרישות הדיווח והגילוי, הקבועות בחוק

¹ עוד יצוין כי בימים אלה הוכנסה לחוק ההסדרים הצעה לתיקון חוק החברות, התשנ"ט-1999, באופן שתחיל את עיקר כללי הממשל התאגידי גם על חברות פרטיות אשר הנפיקו אג"ח לציבור בשינויים המחויבים.

² במסגרת המלצות דוח גושן קראה הוועדה ללשכת רואי החשבון בישראל להירתם לקביעת תקן ביקורת אשר ינחה את רו"ח המבקר בעניין. בהתאם לכך, הוקמה וועדה לנושא מטעם לשכת רואי חשבון בישראל.

ניירות ערך, התשכ"ח-1968 ובתקנות מכוחו, חלות הן על תאגיד מדווח והן על חברה ציבורית כאחד.

בבואו לגבש את נוסח התיקון המוצע, קיים סגל הרשות פגישות ודיונים עם גופים שונים, בהם נציגי תאגידים מדווחים, נציגי לשכת רואי חשבון בישראל, נציגי פורום מנהלי כספים ראשיים (CFO) ונציגי משרדי ראיית החשבון הגדולים בישראל. כמו כן נבחנו מודלים המיושמים בארץ בתחום הבקורות והנהלים הנוגעים לבקרה הפנימית בדבר הדיווח הכספי והגילוי של התאגיד (ראה להלן) וכן נבחנו מודלים לאימוץ הצהרת המנהלים ויישום בקורות פנימיות בעולם³.

2. התיקון המוצע

כללי - התיקון המוצע עוסק במערך הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי בתאגיד (להלן - בקרה פנימית), דהיינו, התהליכים הפנימיים המבוצעים בתאגיד אשר נועדו לשמור על רמה נאותה של דיווח כספי וגילוי, ולספק לגורמים הבכירים בתאגיד מידה סבירה של ביטחון בדבר נאותות הדוחות ועמידתם בהוראות הדין.

לעניין זה, יש להבחין בין בקרה פנימית כאמור לבין ביקורת פנימית אשר מבוצעת בחברות ציבוריות על ידי מבקר פנימי מכח חוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992 ומכח חוק החברות, התשנ"ט-1999. לעומת הבקרה הפנימית, ביקורת פנימית אינה עוסקת בהבטחת נאותות הדיווח הכספי והגילוי בתאגיד בלבד, אלא מרחיבה גם לבדיקת תקינות פעולות החברה מבחינת שמירה על החוק ונוהל עסקים תקין, שמירה על טוהר המידות, חסכון ויעילות, וכן בחינה כי אלו מועילים להשגת היעדים שנקבעו להם. כמו כן עוסקת הביקורת הפנימית בבחינת אופן ניהול הנכסים וההתחייבויות בתאגיד ואופן קבלות ההחלטות בו. בקרה פנימית, בהתאם לתיקון המוצע, מורכבת משניים: האחד, תהליך שמתכננת הנהלת התאגיד ומיישמת אותו, בפיקוח דירקטוריון התאגיד ובאישורו, אשר נועד לספק להנהלת התאגיד מידה סבירה של ביטחון בהתייחס למהימנות הדיווח הכספי ולהכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין (להלן – בקרה פנימית על הדיווח הכספי). השני, תהליך שמתכננת הנהלת התאגיד ומיישמת אותו, בפיקוח דירקטוריון התאגיד ובאישורו, אשר נועד להבטיח כי מידע שהתאגיד נדרש לגלות בדוחות שהוא מפרסם על פי הוראות הדין נאסף, מעובד, מסוכם ומדווח במועד ובמתכונת הקבועים בדין, וכי מידע שהתאגיד נדרש לגלות בהתאם להוראות הדין מועבר להנהלה, וזאת על מנת לאפשר קבלת החלטות במועד המתאים, בהתייחס לדרישת הגילוי (להלן – בקרה פנימית על הגילוי).

לפיכך, התיקון המוצע הכולל את הדוח על אפקטיביות הבקרה הפנימית ואת הצהרת המנהלים כאמור, מתייחס לכל חבילת הדוחות התקופתיים והדוחות הרבעוניים, לפי העניין.

³ כדוגמת מודל ה-SOX בארה"ב ומודלים נוספים המיושמים בהונג-קונג ובשוויץ.

מטרת התיקון – מטרת התיקון הינה שיפור איכות הדיווח הכספי והגילוי בתאגידים מדווחים, וזאת באמצעות שלושה אלמנטים עיקריים:

- 1) מתן דוח של הדירקטוריון והנהלת התאגיד בנוגע לאפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי, וזאת לשם חיזוק מערך הבקרות הפנימיות בתאגיד. מטרה נוספת של דוח זה הינה להביא לתיקון ליקויים בבקרה הפנימית ובדוחות התאגיד, וזאת באמצעות דרישה למתן גילוי בדבר חולשות מהותיות בבקרה הפנימית, ככל שקיימות, ופעולות לתיקון.
- 2) הצהרות אישיות של המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים בתאגיד כי לפי ידיעתם (האישית), הדוחות אינם כוללים כל מצג לא נכון, לא חסרות בהם עובדות מהותיות והם משקפים מבחינה מהותית את המצב הכספי, תוצאות הפעילות ותזרימי המזומנים של התאגיד.
- 3) מעורבות רואה החשבון המבקר של התאגיד בהליך הערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי בתאגיד.

לאור האמור, מוצע תיקון התקנות כדלקמן:

א. ביחס לדוחות התקופתיים:

1. לדוחות התקופתיים של התאגיד יצורף דוח נוסף, בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי. לצורך יישום הוראות התיקון נדרשת הנהלת התאגיד, בפיקוח הדירקטוריון, להעריך את אפקטיביות התכנון והביצוע של הבקרה הפנימית. במסגרת הדוח הנוסף המצורף לדוח התקופתי (להלן – הדוח הנוסף) יוצגו מסקנות הדירקטוריון וההנהלה בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית, ובמקרים בהם נמצאה כלא אפקטיבית, יפורטו החולשות המהותיות שנמצאו והפעולות שנקטו ויינקטו לתיקון. יובהר כי אם ליום הדוח קיימת חולשה מהותית בבקרה הפנימית, תחשב הבקרה הפנימית כלא אפקטיבית.
2. לדוח הנוסף יצורפו הצהרות מנהלים חתומות על ידי המנכ"ל וסמנכ"ל הכספים בתאגיד (להלן – החותמים), בה הם מצהירים, כל אחד בנפרד, כי:

א. החותמים בחנו את דוחות התאגיד וכי לפי ידיעתם הדוחות אינם כוללים כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסרים בהם עובדות מהותיות וכי לפי ידיעתם הדוחות משקפים מבחינה מהותית את המצב הכספי, תוצאות הפעילות ותזרימי המזומנים של התאגיד;

ב. החותמים גילו לרואה החשבון, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בבקרה הפנימית וכן, כל תרמית (מהותית ושאינה מהותית) בה מעורב המנכ"ל, מי שכפוף לו במשרון, ועובדים נוספים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי.

ג. החותמים קבעו בקרות ונהלים המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לתאגיד (לרבות תאגידים מאוחדים שלו) יובא לידיעתם, בפרט במהלך תקופת ההכנה של

-טיוטה להערות הציבור-

הדוחות וכן, כי קבעו בקרות ונהלים המיועדים להבטיח את מהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין.

ד. החותמים העריכו את האפקטיביות של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי, והציגו את מסקנותיהם לגבי האפקטיביות של הבקרה הפנימית כאמור למועד הדיווח.

לעניין האחריות, מוצע להבהיר ולקבוע מפורשות כי אין בחתימה על ההצהרות כאמור בכדי לגרוע מאחריות החותמים עליהן או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

3. כמו כן, לדוח הנוסף יצורף דוח של רואה החשבון המבקר של התאגיד שיכלול את חוות דעתו בנוגע לאפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי בתאגיד ובדבר חולשות מהותיות שהוא זיהה. נהלי הביקורת ונוסח דוח רואה החשבון המבקר כאמור יקבעו בתקן ביקורת אשר יפורסם על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. כאמור לעיל, ועדה מטעם לשכת רואי חשבון בישראל פועלת לצורך קביעת תקן הביקורת לעניין זה, בשיתוף עם נציגי הרשות.

ב. ביחס לדוחות הרבעוניים:

1. מוצע לקבוע כי גם לדוחות הרבעוניים יצרף התאגיד דוח רבעוני נוסף בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית (להלן – הדוח הרבעוני הנוסף), והצהרת מנהלים, בדומה לדוח הנוסף המצורף לדוח התקופתי. עם זאת, ובשונה מהדוח התקופתי, מוצע כי במסגרת הדוח הרבעוני הנוסף לא יידרש גילוי ביחס למסקנות ההנהלה בדבר הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית במתכונת הנדרשת במסגרת הדוח התקופתי. חלף כך, דירקטוריון והנהלת התאגיד יידרשו לגלות האם בתקופה אליה מתייחס הדוח הרבעוני הנוסף, הובא לידיעתם אירוע או עניין אשר עשוי לשנות את הערכתם בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית של התאגיד. חל אירוע או עניין כאמור – יובאו פרטים לעניין זה, ובכללם השפעתו על הערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית.

2. ביחס להצהרת המנהלים – מוצע כי נוסח ההצהרה אשר תצורף לדוח הרבעוני הנוסף ישונה בהתאם לאמור לעיל.

3. באשר למעורבות רואה החשבון המבקר – מוצע לקבוע דרישה למעורבות כאמור גם במסגרת תקופות הביניים, וזאת לאור החשיבות שרואה הרשות במעורבות רואה החשבון המבקר בתהליך בדיקת אפקטיביות הבקרה הפנימית בתאגיד, ועל מנת להגביר את מהימנות הערכת הדירקטוריון והנהלה את אפקטיביות הבקרה הפנימית. לפיכך, מוצע כי הדוח הרבעוני הנוסף יסקר על ידי רואה החשבון המבקר. סקירה זו תתייחס להיבטים הקשורים לבקרה הפנימית על הדיווח הכספי בלבד ותצורף לדוח הרבעוני של התאגיד.

יובהר כי אין בדרישות האמורות, בכדי להביא לביצוע הערכת אפקטיביות מלאה על ידי הנהלת התאגיד ברמה רבעונית.

ג. השלכת קיומה של חולשה מהותית בבקרה הפנימית במועד הדיווח –

מוצע לקבוע כי אם למועד הדוח קיימת חולשה מהותית בבקרה הפנימית, יידרש התאגיד ליתן פרטים אודותיה, השפעתה על הדיווח הכספי ועל הגילוי, הפעולות שנקט עד כה לצורך תיקונה, וכן הפעולות ולוחות הזמנים לצורך השלמת תיקון זה. כן יידרש התאגיד לפרט אילו פעולות נוספות נקט, בכדי להבטיח את מהימנות ונאותות הדוחות, וכן עמידתם בהוראות הדין, על אף קיומה של החולשה המהותית כאמור. ברי כי אם לא נקט התאגיד פעולות נוספות כאמור, או שעל אף הפעולות הנוספות לא עלה בידי הנהלת התאגיד להניח את דעתה כי הדוחות משקפים באופן נאות ובהתאם להוראות הדין את מצב התאגיד, על אף העובדה כי הבקרה הפנימית ליום הדיווח נמצאה כלא אפקטיבית – לא ניתן יהיה לפרסם את הדוחות.

כמו כן, מקום בו נמצא כי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי והגילוי אינה אפקטיבית, ישקול רואה החשבון המבקר את הצורך לסטות מהנוסח האחיד בדוח רואה החשבון המבקר על הדוחות הכספיים של התאגיד. וזאת, בהתאם להוראות תקן ביקורת 72 בדבר דוח רואה החשבון המבקר הכולל שינוי מהנוסח האחיד. כלל דוח רואה החשבון המבקר סטייה מהנוסח האחיד, כמשמעותה בתקן ביקורת 72, ייחשבו הדוחות הכספיים כדוחות שאינם ערוכים כדין.

מעבר לכך, מוצע לקבוע כי אם למועד הדוח טרם תוקנה חולשה מהותית, אשר הייתה קיימת וניתן גילוי אודותיה בדוח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית הקודם (רבעוני או תקופתי, לפני העניין), יראו את הדוחות כאילו הם אינם ערוכים כדין, אלא אם פנה התאגיד מבעוד מועד ליושב ראש הרשות, וקיבל אורכה לתיקון החולשה כאמור. הוראה זו לא תחול על תאגידי מדווחים, בשנה הראשונה בה עליהם ליישם את התיקון המוצע.

ד. תחילה והוראות מעבר

מוצע לקבוע את מועד תחילת יישומן המלא של התקנות, לדוח התקופתי לתקופה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2010. עד למועד זה, מוצע הסדר מדורג של היערכות התאגידי המדווחים לשם יישום לראשונה.

מוצע לקבוע הקלה ביחס לתאגיד אשר הציע ניירות ערך שלו לציבור על פי תסקיף לראשונה, לפיה לא יידרש ליישום תקנות אלה אלא בחלוף שנה מהמועד בו הגיש לראשונה דוח תקופתי. יחד עם זאת, מוצע לאפשר לתאגידי מדווחים שיחפצו בכך, להתחיל ביישום מלא של התקנות במועד מוקדם יותר.

ה. אופן בחינת הבקרה הפנימית לצורך הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית

הפרקטיקה שהשתרשה ביישום הוראות סעיף 404 ל-SOX בארה"ב, ובפרט במסגרת בחינת האפקטיביות של הבקרה הפנימית כוללת דרישות רישום, תיעוד, בחינה וניתוח פערים בכל

-טיוטה להערות הציבור-

תהליך עסקי הקשור (לפעמים בעקיפין) בדיווח הכספי. הוראות אלו זכו לביקורת לאור העובדה שהשיתוף עלויות גבוהות על החברות הואיל והן מצריכות השקעת תשומות זמן וכח אדם ניכרות ועל כן מכבידות מאוד על החברות בכלל ועל חברות קטנות בפרט. כמו כן, עניין זה מביא, פעמים רבות, לתיחום עבודה גדול ולעיתים גורם לחוסר מיקוד בנושאים המהווים את לב ליבו של העסק ופיזור משאבים לנושאים שאינם בראש תיעודן ניהול הסיכונים בארגון. בהתאם לכך, דוח גושן אינו ממליץ לאמץ את הוראות סעיף 404 ל-SOX במלואן. דוח גושן ממליץ להתמקד בבקורות הדיווח ולא בבקורות התפעול, וכן, אינו ממליץ על התבססות על עקרונות מודל COSO כפי שנדרש בסעיף 404 האמור. תפיסה זו אומצה במלואה על ידי רשות ניירות ערך.

על מנת להעריך את אפקטיביות הבקרה הפנימית נדרשים המנהלים לקבוע ולהפעיל נהלי הערכה על מנת להשיג רמה סבירה של ביטחון, אשר הגם שאינה מוחלטת, מהווה רמת בטחון גבוהה מספיק כי הסיכון בדבר הגעה למסקנה לפיה הבקרה הפנימית הינה אפקטיבית מקום בו קיימת חולשה מהותית, אחת או יותר בבקרה הפנימית, הוא נמוך.

הערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית עשויה להתבצע במספר אופנים, אשר כל אחד מהם עשוי להביא את הדירקטוריון והנהלת התאגיד לרמה סבירה של בטחון בנוגע לאפקטיביות הבקרה הפנימית. בין דרכים אלו ניתן אף למנות את יישומו המלא של מודל COSO.

עם זאת, לדעת הרשות, בכדי להגיע לרמה סבירה של בטחון בנוגע לאפקטיביות הבקרה הפנימית על מודל בחינת הבקורות ונהלי הבקרה לצורך הערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי, להיות תהליך מבוסס סיכונים ולהתבצע לאור הערכת הסיכונים הייחודיים לתאגיד הקשורים בדיווח ובגילוי.

לדעת הרשות על מודל כאמור להתרכז, לכל הפחות, בבחינת ארבעה אלמנטים:

1) בקורות ברמת הארגון (ELC)

גרעין מערך הבקרה הפנימית בתאגיד הינו הסביבה הארגונית בה הוא פועל. הבקורות ברמת הארגון (Entity Level Controls) הינן בקורות אשר עשויה להיות להן השפעה כוללת על הארגון בכך שמהוות את התשתית להלך הרוח ולאופי הפעילות המבוצעת בתאגיד. ככל שגרעין זה מבוסס יותר, צפויה גישה זו לחלחל במורד המבנה הארגוני ולהביא לחיזוק מערך הבקרה הפנימית ולשיפור יעילותו.

בקורות ברמת הארגון כוללות, בין היתר:

א) בקורות הקשורות לסביבת הבקרה (באיזו מידה הגישה וסגנון הפעילות של ההנהלה מקדמים בקרה פנימית אפקטיבית, באיזו מידה ערכי יסוד של יושר והגינות, בעיקר של ההנהלה הבכירה מתקיימים ומועברים לכלל הארגון, באיזו מידה הדירקטוריון או וועדת הביקורת מקיימים את חובת הפיקוח שלהם על הדיווח הכספי והבקרה הפנימית).

ב) בקורות בקשר עם מוטת השליטה של ההנהלה (management override).

-טיוטה להערות הציבור-

ג) תהליך הערכת הסיכונים.

ד) תהליך הערכת ובקרת תוצאות הפעילות של התאגיד.

הערכת הבקורות ברמת התאגיד, אינם מספקים הבנה מספיקה על נאותות הבקרה הפנימית בארגון, בפני עצמם. אולם הם מהווים נקודת פתיחה טובה להבנת והערכת נאותות הבקרה הפנימית, היות ולהערכת בקורות אלה (במיוחד מקום בו נמצאו בהם ליקויים) יש השפעה משמעותית על ההערכה הכוללת של אפקטיביות הבקרה הפנימית בדבר הדיווח הכספי והגילוי

2) תהליך סגירת הדוחות הכספיים

המדובר במקטע האחרון של תהליך הדיווח הכספי אשר כולל את הפעולות הבאות: (א) איסוף הנתונים למאזני הבוחן וביצוע בדיקות מבססות לנאותות הנתונים שהתקבלו (למשל באמצעות בדיקות סבירות); (ב) קביעה ויישום של המדיניות החשבונאית; (ג) ביצוע התאמות לצורך עריכת הדוחות הכספיים השנתיים או הרבעוניים, לרבות התאמות לצורך עריכת הדוחות הכספיים; (ד) הכנה ועריכה של הדוחות הכספיים לרבות הגילויים הרלוונטיים; (ה) דיון ואישור הדוחות הכספיים במוסדות הרלוונטיים.

3) בקורות כלליות על מערכות המידע (ITGC) –

מערכות המידע מהוות חלק מהותי ובלתי נפרד בתהליך הדיווח של התאגיד. לאור זאת, לצורך ביצוע הערכה באיזו מידה "מידע שהתאגיד נדרש לגלות בדוחות שהוא מפרסם על פי הוראות הדין, נאסף, מעובד, מסוכם ומדווח במועד ובמתכונת הקבועים בדין" יש לבחון, ברמה הרוחבית את יכולת התאגיד לשמור, לאחסן ולאחזר מידע, לחסום גישה בהתאם לתפקיד בארגון וכד'. יובהר כי מערכות המידע שיבדקו במסגרת זו הן רק מערכות מידע שיש להן נגיעה לדיווח הכספי.

4) בחינת מספר מצומצם של תהליכים קריטיים לדיווח הכספי והגילוי

בהתאם להערכת הסיכונים בנושאי דיווח וגילוי אשר עורך התאגיד, יאתר התאגיד מספר מצומצם של תהליכים קריטיים לדיווח הכספי והגילוי. המדובר בתהליכים עסקיים שעשויה להיות להם השפעה מהותית מאוד על דוחות התאגיד. תהליכים מהווים חלק ניכר מהפעילות העסקית של התאגיד ויוצרים סעיפים חשבונאיים שיש להם השפעה מהותית מאוד בדוחות הכספיים, וכן, בשל אופי תהליכים אלו ו/או מורכבותם הסיכון לביצוע טעויות בדיווח ובגילוי בקשר עם תהליכים אלה (הסיכון הכרוך בהם) היא מהותית מאוד. יודגש, כי גם לגבי התהליכים הקריטיים יש לבדוק נהלים ובקורות אשר רלוונטיים לדיווח הכספי בלבד, ולא בקורות תפעוליות.

לדעת הרשות, מודל זה מחבר בין היתרונות הנובעים משימוש בהוראות ה-SOX בארה"ב כנקודת התייחסות - היות ומדובר במודל מוכר אשר התפתח ביישומו ניסיון רב וגם כישורים רבים, שיקלו על היישום המהיר של המודל על ידי החברות המדווחות - לבין יתרונות

-טיוטה להערות הציבור-

שבהשגת מאזן עלות-תועלת טוב יותר על ידי, תחולה מצומצמת משמעותית של היקף הבדיקות הנדרש והתמקדות רק בתהליכים העסקיים המרכזיים והקריטיים של התאגיד. שילוב זה מביא לדעתנו לצמצום ניכר בתשומות ובעלויות הנדרשות ליישום מבלי לאבד ערך וזאת, תוך הקטנה ככל האפשר של חבלי לידה שעשויים להתעורר. בכוונת הרשות לפרסם עמדה בעניין אופן בחינת הבקרה הפנימית לצורך הערכת האפקטיביות שלה, במקביל לכניסת התקנות לתוקף.

תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים) (תיקון מס'), התשס"ט-2009

בתוקף סמכותי לפי סעיף 36 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968,⁴ לפי הצעת הרשות ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, אני מתקין תקנות אלה:

1. בתקנה 1 לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970,⁵ (להלן – התקנות העיקריות), אחרי ההגדרה "תקופת דיווח" יבוא –

"בקרה פנימית" – בקרה פנימית על הדיווח הכספי ובקרה פנימית על הגילוי;

"בקרה פנימית על הדיווח הכספי" – תהליך שמתכננת הנהלת התאגיד ומיישמת אותו, בפקוח דירקטוריון התאגיד ובאישורו, אשר נועד לספק מידה סבירה של בטחון בהתייחס למהימנות הדיווח הכספי, ולהכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין.

"בקרה פנימית על הגילוי" – תהליך שמתכננת הנהלת התאגיד ומיישמת אותו, בפקוח דירקטוריון התאגיד ובאישורו, אשר נועד להבטיח כי מידע שהתאגיד נדרש לגלות בדוחות שהוא מפרסם על פי הוראות הדין נאסף, מעובד, מסוכם ומדווח במועד ובמתכונת הקבועים בדין; הבקרה הפנימית על הגילוי כוללת, בין היתר, בקרות ונהלים שתוכננו להבטיח כי מידע שהתאגיד נדרש לגלותו בהתאם להוראות הדין, נצבר ומועבר להנהלת התאגיד, לרבות למנהל הכללי ולנושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים או למי שמבצע בפועל את התפקידים האמורים, וזאת על מנת לאפשר קבלת החלטות במועד המתאים, בהתייחס לדרישות הגילוי.

לעניין זה, "דוחות" – דוח תקופתי כמשמעותו בפרק ב' או דוח רבעוני כמשמעותו בפרק ד';

"דיווח כספי" – דוחות כספיים ודוח פרופורמה כמשמעותו בתקנה 9א, וכן דוחות כספיים ביניים ודוח פרופורמה כמשמעותו בתקנה 38ב, לפי העניין.

"חולשה מהותית" – ליקוי או צירוף של ליקויים בתכנון או בהפעלה של הבקרה הפנימית, כך שקיימת אפשרות סבירה שהצגה מוטעית מהותית בדוחות התאגיד לא תימנע או תתגלה במועד.

⁴ ס"ח התשכ"ח, עמ' 234.

⁵ ק"ת התש"ל, עמ' 2037; התשס"ט, עמ' 140.

-טיוטה להערות הציבור-

"ליקוי משמעותי" – ליקוי או צירוף של ליקויים בתכנון או בהפעלה של הבקרה הפנימית שאינם עולים כדי חולשה מהותית, אך חשובים דיים להסבת תשומת ליבם של האחראים לבקרה זו.

תיקון תקנה 8 2. בתקנה 8(ב) לתקנות העיקריות במקום "לארבעה" יבוא "לחמישה", ואחרי "פרטים נוספים על התאגיד" יבוא "דוח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי";

הוספת תקנה 9 ב 3. אחרי תקנה 9א לתקנות העיקריות יבוא :

"דוח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי ועל גילוי (א) תאגיד יצרף לדוח התקופתי דוח נוסף בדבר הערכת הדירקטוריון וההנהלה את אפקטיביות הבקרה הפנימית, לפי הטופס שבסעיף (1)(א) בתוספת התשיעית, (להלן – הדוח הנוסף);

(ב) בדוח הנוסף תובא התייחסות לפי הפירוט הבא :

(1) יינתן גילוי האם הבקרה הפנימית הוערכה כאפקטיבית, אם לאו; לעניין זה, נמצאה חולשה מהותית בבקרה הפנימית, לא תיחשב הבקרה הפנימית כאפקטיבית;

(2) לא תוקנה למועד הדוח חולשה מהותית שגילוי אודותיה ניתן בדוח האחרון בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית, יראו את הדוחות כאילו אינם ערוכים כדין; יושב ראש הרשות או מי שהוא הסמיכו לכך בכתב, רשאים לפטור תאגיד מהוראות פסקה זו, וכן להתנות פטור זה בתנאים, אם שוכנעו כי בנסיבות העניין נבצר מהתאגיד לתקן את החולשה המהותית למועד הדוח; בתקנה זו – "דוח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית" – דוח רבעוני נוסף כמשמעותו בתקנה 38ג(א). ניתן פטור כאמור – יובאו פרטים בדבר עובדה זו.

(3) הוערכה הבקרה הפנימית כבקרה שאינה אפקטיבית, יפורטו כל החולשות המהותיות הקיימות בבקרה הפנימית למועד הדיווח, השפעתן על הדיווח הכספי ועל הגילוי, הפעולות שנקטו עד למועד הדיווח לצורך תיקון החולשות המהותיות כאמור, וכן לוחות הזמנים והפעולות שבכוונת התאגיד לנקוט לשם השלמת תיקון זה; כמו כן יפורטו הפעולות אותן נקט התאגיד על מנת להבטיח כי על אף קיומה של החולשה המהותית, הדוחות ערוכים כדין.

(3) יפורטו כל החולשות המהותיות אשר תוקנו במהלך שנת הדיווח, לרבות מועד הדוח בו ניתן לראשונה דיווח עליהן, ולמעט חולשות מהותיות שנתגלו ותוקנו במהלך אותו רבעון.

(ג) לדוח הנוסף יצורף דוח של רואה החשבון המבקר של התאגיד, שיכלול את חוות דעתו בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי, ובדבר חולשות מהותיות שהוא זיהה בבקרה זו, ובכלל זה כאלה שלא ניתן להן גילוי נאות בהערכת הדירקטוריון וההנהלה כמפורט בדוח הנוסף (להלן – הדוח הנוסף של רואה החשבון המבקר).

(ד) לדוח הנוסף יצורפו הצהרות חתומות של המנהל הכללי ושל נושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים, על פי הנוסח המפורט בסעיף (2)(א) בתוספת התשיעית; אין בהצהרה כאמור בתקנת משנה זו כדי לגרוע מאחריות החתום עליה או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(ה) הוראות תקנה זו לא יחולו על –

(1) תאגיד בנקאי;

(2) מבטח;

(3) חברה ממשלתית כהגדרתה בחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975.⁶

(4) תאגיד שהוראות פרק ה'3 לחוק חלות עליו.

(ה) יושב ראש הרשות רשאי לפטור תאגיד או סוג תאגידיים מהוראות תקנה זו, או להתנות את הפטור בתנאים, אם שוכנע כי בנסיבות העניין חל על התאגיד דין אחר או הסדר אחר המניח את הדעת, שעניינו דיווח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית בתאגיד.

תיקון תקנה 38 א 4. בתקנה 38 א לתקנות העיקריות, אחרי "לתקופת הביניים" יבוא "דוח רבעוני בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי";

⁶ ס"ח התשל"ה, עמ' 132; התשס"ח, עמ' 804.

הוספת תקנה 38 ג.5

אחרי תקנה 38 לתקנות העיקריות יבוא :

דוח רבעוני בדבר 38 ג. (א) תאגיד יצרף לדוח הרבעוני דוח נוסף בדבר אפקטיביות הערכת הדירקטוריון וההנהלה את אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי

(ב) בדוח הרבעוני הנוסף תובא התייחסות לפי הפירוט הבא :

(1) יינתן גילוי האם במהלך תקופת הדיווח ועד למועד הדוח, הובא לידיעת ההנהלה והדירקטוריון אירוע או עניין, שעשוי לשנות את הערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית כפי שהובאה בדוח האחרון; בתקנה זו, "תקופת דיווח" – החל ממועד הדוח הרבעוני הנוסף האחרון שהגיש התאגיד או הדוח הנוסף כמשמעותו בתקנה 9ב(א) (להלן – דוח נוסף) האחרון שהגיש התאגיד, לפי המאוחר; "דוח אחרון" – הדוח הרבעוני הנוסף או הדוח הנוסף, לפי העניין.

(2) הובא לידיעת ההנהלה והדירקטוריון אירוע או עניין כאמור בפסקה (1), יינתן גילוי כמפורט להלן :

(א) תיאור האירוע או העניין והשפעתו על הערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית;

(ב) נתגלתה חולשה מהותית במהלך תקופת הדיווח וטרם תוקנה למועד הדוח, או שטרם תוקנה חולשה מהותית שגילוי אודותיה ניתן בדוח האחרון, יובאו פרטים אודותיה, תפורט השפעתה על הדיווח הכספי ועל הגילוי, הפעולות שננקטו עד למועד הדיווח לצורך תיקונה וכן לוחות הזמנים והפעולות שבכוונת התאגיד לנקוט לשם השלמת תיקון זה; כמו כן יפורטו הפעולות אותן נקט התאגיד על מנת להבטיח כי על אף קיומה של החולשה המהותית, הדוחות ערוכים כדין.

(3) לא הובא לידיעת ההנהלה והדירקטוריון אירוע או עניין כאמור בפסקה (1), יינתן גילוי כמפורט להלן:

(א) הובא לידיעת ההנהלה והדירקטוריון מידע על חולשה מהותית שנתגלתה במהלך תקופת הדיווח וטרם תוקנה, יובאו פרטים אודותיה, לרבות השפעתה על הדיווח הכספי ועל הגילוי, הפעולות שננקטו עד למועד הדיווח לצורך תיקונה וכן לוחות הזמנים והפעולות שבכוונת התאגיד לנקוט לשם השלמת תיקון זה; כמו כן יפורטו הפעולות אותן נקט התאגיד על מנת להבטיח כי על אף קיומה של החולשה המהותית, הדוחות ערוכים כדין.

(ב) תוקנה חולשה מהותית במהלך תקופת הדיווח, וניתן גילוי אודותיה בדוח האחרון, יינתן גילוי מפורט אודות החולשה המהותית שתוקנה, השפעתה על הדיווח הכספי ועל הגילוי והאמצעים שננקטו לתיקונה;

(4) הוראות תקנה 9(ב)(2) יחולו על הדוח הרבעוני הנוסף, בשינויים המחויבים, ולעניין זה – "דוח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית" – דוח רבעוני נוסף או דוח נוסף כמשמעותו בתקנה 9(ב), לפי העניין.

(ג) הדוח הרבעוני הנוסף ייסקר על ידי רואה החשבון המבקר של התאגיד; סקירת רואה החשבון לפי תקנת משנה זו תתייחס לבקרה הפנימית על הדיווח הכספי, ותצורף לדוח הרבעוני הנוסף;

(ד) לדוח הרבעוני הנוסף יצורפו הצהרות חתומות של המנהל הכללי ושל נושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים, על פי הנוסח המפורט בסעיף (2)(ב) בתוספת התשיעית; אין בהצהרה כאמור בתקנת משנה זו כדי לגרוע מאחריות החתום עליה או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(ה) הוראות תקנה זו לא יחולו על –

(1) תאגיד בנקאי;

(2) מבטח;

(3) חברה ממשלתית כהגדרתה בחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975.⁷

(ד) תאגיד שהוראות פרק ה'3 לחוק חלות עליו.

(ה) יושב ראש הרשות רשאי לפטור תאגיד או סוג תאגידיים מהוראות תקנה זו, או להתנות את הפטור בתנאים, אם שוכנע כי בנסיבות העניין חל על התאגיד דין אחר או הסדר אחר המניח את הדעת, שעניינו דיווח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית בתאגיד.

6. אחרי התוספת השביעית לתקנות העיקריות יבוא –
הוספת התוספת
התשיעית

"תוספת תשיעית (תקנות 9ב, 38 ג)

(1) דוח בדבר הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי:

(א) **דוח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי ועל גילוי לפי תקנה 9ב(א):**

ההנהלה, בפיקוח ובאישור הדירקטוריון של _____ [שם התאגיד] (להלן – התאגיד), אחראים לקביעתה והתקיימותה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי ועל גילוי בתאגיד.

---

⁷ ס"ח התשל"ה, עמ' 132; התשס"ח, עמ' 804.

בקרה פנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי הינה תהליך שמתכננת הנהלת התאגיד ומיישמת אותו, בפיקוח דירקטוריון התאגיד ובאישורו, אשר נועד לספק מידה סבירה של בטחון בהתייחס למהימנות הדיווח הכספי, ולהכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין, ולהבטיח כי מידע שהתאגיד נדרש לגלות בדוחות שהוא מפרסם על פי הוראות הדין נאסף, מעובד, מסוכם ומדווח במועד ובמתכונת הקבועים בדין.

הבקרה הפנימית כוללת, בין היתר, בקרות ונהלים שתוכננו להבטיח כי מידע שהתאגיד נדרש לגלותו כאמור, נצבר ומועבר להנהלת התאגיד, לרבות למנהל הכללי ולנושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים או למי שמבצע בפועל את התפקידים האמורים, וזאת על מנת לאפשר קבלת החלטות במועד המתאים, בהתייחס לדרישת הגילוי.

בשל המגבלות המבניות שלה, מערכת בקרה פנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי אינה מיועדת לספק בטחון מוחלט שהצגה מוטעית או השמטת מידע בדוחות תימנע או תתגלה.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון ביצעה בדיקה והערכה של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי בתאגיד והאפקטיביות שלה. בהתבסס על הערכה זו, הדירקטוריון והנהלת התאגיד הגיעו למסקנה, כי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי בתאגיד לתקופה המסתיימת ביום _____ [מועד הדוחות הכספיים] היא אפקטיבית/ אינה אפקטיבית בשל חולשות מהותיות המפורטות להלן _____ [קיימות חולשות מהותיות, יינתן להן תיאור בפסקה זו].

ההנהלה והדירקטוריון ביצעו פעולות, כמפורט להלן, על מנת להבטיח כי על אף קיומן של חולשות מהותיות בבקרה הפנימית, הדוחות ערוכים בהתאם להוראות הדין.

(ב) דוח רבעוני בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי ועל גילוי לפי תקנה 38ג(א):

ההנהלה, בפיקוח ובאישור הדירקטוריון של _____ [שם התאגיד] (להלן – התאגיד), אחראים לקביעתה והתקיימותה של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי ועל גילוי בתאגיד.

בקרה פנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי הינה תהליך שמתכננת הנהלת התאגיד ומיישמת אותו, בפיקוח דירקטוריון התאגיד ובאישורו, אשר נועד לספק מידה סבירה של בטחון בהתייחס למהימנות הדיווח הכספי, ולהכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין, ולהבטיח כי מידע שהתאגיד נדרש לגלות בדוחות שהוא מפרסם על פי הוראות הדין נאסף, מעובד, מסוכם ומדווח במועד ובמתכונת הקבועים בדין.

הבקרה הפנימית כוללת, בין היתר, בקרות ונהלים שתוכננו להבטיח כי מידע שהתאגיד נדרש לגלותו כאמור, נצבר ומועבר להנהלת התאגיד, לרבות למנהל הכללי ולנושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים או למי שמבצע בפועל את התפקידים האמורים, וזאת על מנת לאפשר קבלת החלטות במועד המתאים, בהתייחס לדרישת הגילוי.

בשל המגבלות המבניות שלה, מערכת בקרה פנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי אינה מיועדת לספק בטחון מוחלט שהצגה מוטעית או השמטת מידע בדוחות תימנע או תתגלה.

[הפסקה שלהלן תיכלל רק בדוח המצורף לדוח הרבעוני לתקופה המסתיימת ביום 31 במרס] – בדוח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית בדבר הדיווח הכספי והגילוי אשר צורף לדוח התקופתי לתקופה שנסתיימה ביום _____ (להלן – הדוח בדבר הבקרה הפנימית האחרון), העריכו הדירקטוריון וההנהלה את הבקרה הפנימית בתאגיד. בהתבסס על הערכה זו, הדירקטוריון והנהלת התאגיד הגיעו למסקנה, כי הבקרה הפנימית כאמור, לתקופה שהסתיימה ביום [מועד הדוחות התקופתיים] _____ היא אפקטיבית/ אינה אפקטיבית.

עד למועד הדוח, לא הובא לידיעת הדירקטוריון וההנהלה כל אירוע או עניין שיש בהם כדי לשנות את הערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית, כפי שהובאה במסגרת הדוח בדבר הבקרה הפנימית האחרון / עד למועד הדוח, הובא לידיעת הדירקטוריון וההנהלה אירוע או עניין שעשוי לשנות את הערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית, כפי שיפורט להלן [יינתן תיאור בפסקה זו. כן יובאו פרטים בדבר חולשות מהותיות שניתן להן גילוי בדוח בדבר הבקרה הפנימית האחרון, ואשר תוקנו למועד הדוח _____].

למועד הדוח, בהתבסס על הערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית בדוח בדבר הבקרה הפנימית האחרון, ובהתבסס על מידע שהובא לידיעת ההנהלה והדירקטוריון כאמור לעיל, קיימות בבקרה הפנימית חולשות מהותיות כמפורט להלן [יינתן תיאור בפסקה זו _____]. לפיכך הבקרה הפנימית אינה אפקטיבית.

[הפסקה שלהלן תיכלל רק בדוח המצורף לדוח הרבעוני לתקופה שמסתיימת ביום 30 ביוני או ביום 30 בספטמבר] –
בדוח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית בדבר הדיווח הכספי והגילוי אשר צורף לדוח הרבעוני לתקופה שנסתיימה ביום _____ (להלן – הדוח הרבעוני בדבר הבקרה הפנימית האחרון), נמצאה הבקרה הפנימית כאפקטיבית/ לא אפקטיבית.
עד למועד הדוח, לא הובא לידיעת הדירקטוריון וההנהלה כל אירוע או עניין שיש בהם כדי לשנות את הערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית כפי שנמצאה בדוח הרבעוני בדבר הבקרה הפנימית האחרון / עד למועד הדוח, הובא לידיעת הדירקטוריון וההנהלה אירוע או עניין שעשוי לשנות את הערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית, כפי שיפורט להלן [ינתן תיאור בפסקה זו. כן יובאו פרטים בדבר חולשות מהותיות שניתן להן גילוי בדוח הרבעוני בדבר הבקרה הפנימית האחרון, ואשר תוקנו למועד הדוח _____].
למועד הדוח, בהתבסס על האמור בדוח הרבעוני בדבר הבקרה הפנימית האחרון, ובהתבסס על מידע שהובא לידיעת ההנהלה והדירקטוריון כאמור לעיל, קיימות בבקרה הפנימית חולשות מהותיות כמפורט להלן. [ינתן תיאור בפסקה זו _____].
(2) הצהרת מנהלים:

(א) הצהרת מנהלים לפי תקנה 9ב(ג):

הצהרת מנהלים

הצהרה

אני, _____ (שם החותם), מצהיר כי:

(1) בחנתי את הדוח התקופתי של [שם התאגיד] _____ (להלן – התאגיד) לשנת _____ (להלן – הדוחות).

(2) לפי ידיעתי, הדוחות אינם כוללים כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בהם מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בהם, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופת הדוחות.

(3) לפי ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוחות משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, ותזרימי המזומנים של התאגיד לתאריכים ולתקופות שאליהם מתייחסים הדוחות.

(4) אני, לצד אחרים בתאגיד המצהירים הצהרה כזו, גילינו לרואה החשבון המבקר של התאגיד, לדירקטוריון ולועדת הביקורת של דירקטוריון התאגיד*, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי:

(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי העלולים באופן סביר להטיל ספק במהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין, והעלולים באופן סביר להשפיע לרעה על יכולתו של התאגיד לרשום, לעבד, לסכם או לדווח על מידע כספי; וכן

(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורב המנהל הכללי או מי שכפוף לו במישרין או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי.

(5) אני, לצד אחרים בתאגיד המצהירים הצהרה זו:

(א) קבענו בקרות ונהלים, או וידאנו קביעתם וקיומם של בקרות ונהלים תחת פיקוחנו, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לתאגיד, לרבות תאגידים מאוחדים שלו כמשמעותם בתקנות ניירות ערך (עריכת דו"חות כספיים שנתיים), התשנ"ג-1993, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בתאגיד ובתאגידים המאוחדים**, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוחות; וכן

(ב) קבענו בקרות ונהלים, או וידאנו קביעתם וקיומם של בקרות ונהלים תחת פיקוחנו, המיועדים להבטיח באופן סביר את מהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין, לרבות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים.

(ג) הערכנו את האפקטיביות של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי, והצגנו בדוח זה את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרה הפנימית כאמור למועד הדוחות.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

תאריך	חתימה
	שם ותפקיד
*	אם קיימת ועדת דוחות כספיים שאינה ועדת ביקורת הנוסח יהיה "גילינו לרואה החשבון המבקר של התאגיד, לדירקטוריון ולועדות הביקורת והדוחות הכספיים של התאגיד". בתאגיד מדווח בו לא קיימת ועדת ביקורת, תידרש התאמת הנוסח.
**	בתאגיד שאין לו תאגידיים מאוחדים, בסעיף 5 במקום המילים "לרבות תאגידיים מאוחדים שלו כמשמעותם בתקנות ניירות ערך (עריכת דו"חות כספיים שנתיים), התשנ"ג-1993, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בתאגיד ובתאגידיים המאוחדים" יבוא "מובא לידיעתנו על ידי אחרים בתאגיד".
(ב)	הצהרת מנהלים לפי תקנה 38(ד): הצהרת מנהלים הצהרה אני, _____ (שם החותם), מצהיר כי: (1) בחנתי את הדוח הרבעוני של [שם התאגיד] _____ (להלן – התאגיד) לרבעון ה- _____ של שנת _____ (להלן – הדוחות). (2) לפי ידיעתי, הדוחות אינם כוללים כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בהם מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בהם, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופת הדוחות.

(3) לפי ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוחות משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, ותזרימי המזומנים של התאגיד לתאריכים ולתקופות שאליהם מתייחסים הדוחות.

(4) אני, לצד אחרים בתאגיד המצהירים הצהרה כזו, גילינו לרואה החשבון המבקר של התאגיד, לדירקטוריון ולועדת הביקורת של דירקטוריון התאגיד*, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי:

(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי העלולים באופן סביר להטיל ספק במהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים, בהתאם להוראות הדין והעלולים באופן סביר להשפיע לרעה על יכולתו של התאגיד לרשום, לעבד, לסכם או לדווח על מידע כספי; וכן

(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורב המנהל הכללי או מי שכפוף לו במישרין או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי.

(5) אני, לצד אחרים בתאגיד המצהירים הצהרה זו:

(א) קבענו בקרות ונהלים, או וידאנו קביעתם וקיומם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לתאגיד, לרבות תאגידים מאוחדים שלו כמשמעותם בתקנות ניירות ערך (עריכת דו"חות כספיים שנתיים), התשנ"ג-1993, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בתאגיד ובתאגידים המאוחדים**, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוחות; וכן

(ב) קבענו בקרות ונהלים, או וידאנו קביעתם וקיומם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים, המיועדים להבטיח באופן סביר את מהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין, לרבות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים.

(ג) לא הובא לידיעתנו כל אירוע או עניין שחל במהלך התקופה שבין מועד הדוח התקופתי האחרון לבין מועד דוח זה, אשר יש בו כדי לשנות את הערכתנו בנוגע לאפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי של התאגיד" או "הצגנו בדוח זה כל אירוע ו/או עניין שחלו במהלך התקופה שבין מועד הדוח התקופתי האחרון לבין מועד דוח זה ואשר משנים את הערכתנו בנוגע לאפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי ואת השפעתם על הבקרה הפנימית כאמור.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

תאריך	חתימה
-------	-------

שם ותפקיד

* אם קיימת ועדת דוחות כספיים שאינה ועדת ביקורת הנוסח יהיה "גילינו לרואה החשבון המבקר של התאגיד, לדירקטוריון ולועדות הביקורת והדוחות הכספיים של התאגיד". בתאגיד מדווח בו לא קיימת וועדת ביקורת, תידרש התאמת הנוסח.

** בתאגיד שאין לו תאגידים מאוחדים, בסעיף 5 במקום המילים "לרבות תאגידים מאוחדים שלו כמשמעותם בתקנות ניירות ערך (עריכת דו"חות כספיים שנתיים), התשנ"ג-1993, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בתאגיד ובתאגידים המאוחדים" יבוא "מובא לידיעתנו על ידי אחרים בתאגיד".

7. תחילה (א) תחילתן של תקנות אלה, למעט האמור בתקנות משנה (ב) ו-(ג), החל בדוח התקופתי הכולל דוחות כספיים הערוכים ליום כ"ד בטבת התשע"א (31 בדצמבר 2010) (להלן – מועד התחילה); יושב ראש הרשות רשאי לקבוע מועד תחילה מאוחר יותר ביחס לתאגיד מסוים, מנימוקים שיפורטו.

(ב) לגבי תאגיד אשר הציע ניירות ערך שלו לציבור על פי תשקיף לראשונה, תחילתן של תקנות אלה, למעט האמור בתקנות משנה (ג), החל בדוח התקופתי הכולל דוחות כספיים הערוכים ליום 31 בדצמבר של השנה העוקבת לשנה שבה ניתן היתר לפרסום התשקיף כאמור. (להלן – מועד התחילה לתאגיד חדש).

(ג) תחילתן של תקנות משנה 9(ב) (2) ותקנות משנה 38ג(ב) (4), החל בדוח התקופתי הכולל דוחות כספיים הערוכים ליום ה' בטבת התשע"ב (31 בדצמבר 2011), ולגבי תאגיד אשר הציע ניירות ערך שלו לציבור על פי תשקיף לראשונה, החל בדוח התקופתי הכולל דוחות כספיים הערוכים ליום 31 בדצמבר של השנה העוקבת למועד התחילה לתאגיד חדש.

(ד) על אף האמור בתקנות משנה (א) עד (ג), יושב ראש הרשות רשאי לקבוע מועד תחילה מוקדם יותר, לתאגיד אשר הגיש בקשה לכך.

(א) בדוח התקופתי הכולל דוחות כספיים הערוכים ליום י"ד בטבת התש"ע (31 בדצמבר 2009), יצרף תאגיד הצהרות חתומות של המנהל הכללי ושל נושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים, על פי הנוסח המפורט בתקנות משנה (ב);

8. הוראת מעבר

(ב) הצהרת מנהלים ליום 31 בדצמבר 2009:

אני, _____ (שם החותם), מצהיר כי:

(1) בחנתי את הדוח התקופתי של [שם התאגיד] _____ (להלן – התאגיד) לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2009 (ידי' בטבת התש"ע) (להלן – הדוחות).

(2) לפי ידיעתי, הדוחות אינם כוללים כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בהם מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בהם, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופת הדוחות.

(3) לפי ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוחות משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, ותזרימי המזומנים של התאגיד לתאריכים ולתקופות שאליהם מתייחסים הדוחות.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

חתימה

שם ותפקיד

תאריך

(ג) בתקופה החל ממועד פרסומן של תקנות אלה ועד למועד התחילה, יובאו בדוח הדירקטוריון או בדוח הדירקטוריון לתקופת הביניים, לפי העניין, פרטים בדבר שלבי ההיערכות וההתקדמות של התאגיד ביישום הוראות תקנות אלה (להלן – יישום הפרויקט) כמפורט להלן:

(1) בדוח הדירקטוריון המצורף לדוח התקופתי לשנה המסתיימת ביום י"ד בטבת התש"ע (31 בדצמבר 2009), ייתן התאגיד גילוי בדבר הפעולות שביצע עד למועד הדוח, ובין היתר יובאו פרטים אלה:

(א) ציון כי נקבעה תכנית היערכות ליישום הפרויקט;

(ב) ציון שם האחראי ליישום הפרויקט בתאגיד;

(ג) מיפוי התהליכים, היחידות העסקיות והחשבונות בתאגיד, אשר התאגיד רואה אותם כמהותיים מאוד לדיווח הכספי ולגילוי;

(2) בדוח הדירקטוריון לתקופת הביניים המצורף לדוח הרבעוני לרבעון המסתיים ביום י"ח בתמוז התש"ע (30 ביוני 2010), ייתן התאגיד גילוי בדבר הפעולות שביצע עד למועד הדוח, ובין היתר יובאו פרטים אלה:

(א) ציון כי בוצע הליך הערכת סיכונים וכי בוצע תיעוד התהליכים העסקיים והבקורות הפנימיים הקיימות על הדיווח הכספי ועל הגילוי;

(ב) ציון כי בוצע הליך ניתוח פערים קיימים בתכנון הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי.

(ד) על אף האמור בתקנת משנה (ב), לא השלים התאגיד ביצוע הפעולות המפורטות במועדים הקבועים בתקנה האמורה, תצוין עובדה זו בדוח הדירקטוריון או בדוח הדירקטוריון לתקופת הביניים, לפי העניין; כן תצוין הסיבה בשלה לא השלים התאגיד את הפעולות כאמור, ולוחות הזמנים שקבע להשלמתן.

(ה) הוראות תקנות משנה (ב) ו-(ג) לא יחולו על תאגיד אשר הציע ניירות ערך שלו לציבור על פי תשקיף לראשונה, שנכללו בו דוחות כספיים לתקופות מאוחרות מהתקופה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2008.